

Pest, november 25-én 1855.

A „Vasárnapi Ujság“ hetenként egyszer egy nagy negyedréti iven jelenik meg. —
Előfizetési díj július — decemberig azaz : 6 hónapra Buda-Pesten házhoz

kuldvé vagy postai úton a „Politikai újdonságokkal“ együtt csupán csak 3 ft pp. — Az előfizetési díj a „Vasárnapi Ujság“ kiadó-hivatalához (egyetemutca 4. sz.) bérmentve utasítandó.

Vörösmarty sirjánál.

Vörösmarty sirjától jövök. Azt kívánják tőlem, hogy írjak Vörösmarty temetéséről.

Ezer meg ezer szem siratta e napon a nemzet költőjét, az igaz hazafit, én második atyámat, egyetlen változatlan jó barátomat siratom.

Azért ne várjatok tőlem ékesen rendezett szavakat, méltó kifejezéseket egy olyan halálhoz, mely egy egész nemzetet sujtott; én csak a fájdalom egyszerű szavait tudom elmondani.

Hiszen semmi sem könnyebb, mint a vigasztalás: „Mindenkinek meg kell egyszer halni, lám a fejedelmek is meghalnak, hát egy jámbor költő miért ne? Anyian viselnek gyászruhát ez esztendőben, mit tesz egygyel több vagy kevesebb? Az ég rendelte így, emberek viseljék a mi rájuk van mérve. Férfiak ne mutassák bánatukat.“

Oh csak a szív ne volna olly erőtlen.

Ha csak atyám lett volna, érzésem halálát és nem szólnék róla, ha csak költő lett volna, szólnék róla és tán nem érzésem; de mind a kettő volt s midőn e temetésen végig tekintek, a korlátlan öröm és bántó keserv rohanja meg szívemet egyszerre, hogy a visszas tusában nem ismerem érzéseimre.

A magasztos öröm dagasztja keblemet, midőn végig nézek e hullámozó néptömegben, mely egy könnyező szem hazámnak homlokán, mellynek szíve egy ütésre dobog, mellynek lelke egy eszmére hevül, ezen szó kimondásakor: Vörösmarty meghalt. — Miért kíséri őt végnyugalma helyéig e huszezernyi nép? Ki ez a gazdag ur, ki annyi örököszt hagyott maga után? Egy árva költő az, a kitől milliók kincset örököltek: kincset, melly annál nagyobb lesz, mentül többfelé elosztják: a haza szerelmét.

Oh de a bánat szoritja el keblemet, ha meggondolom, hogy az a szív, mellyben annyi honszeretet megfért, most a hideg földbe lesz letéve; hogy a legjobbak, a legerősebbek elmúlnak egyenkint s ránk hagyják — gyöngébb ivadéokra — a terhet, melly nekik is nehéz volt.

Az édes büszkeség emeli keblemet, hogy ha elgondolom: ime egy férfi végezte be napjait, kiről elmondhatja a történet szava, hogy minden órájában nagy volt; hogy nagyságát hozzá nem illő szenvedélylyel soha meg nem bánta, hogy egyik szavával a másikat le nem rontá soha; hogy nem tanított mást, mint igaz nemes szívek szerelmét minden iránt a mi azt érdemli; hogy haladó lépteivel egy nemzet haladt előre.

Oh de a csüggedés nehéz terhe fojt el, hogy ha szétnézek és nem látom azt, a ki őt pótolni tudná, a ki költői vezére lehetne utána a jobb szellemeknek, a kinek kezei elbirnák azt a fegyvert, melly őt annyi diadalra vezérlé.

Gyönyörködve hallom az erősek sirását, mert e könyben a nép magát tiszteli meg s jótékony elégület fog el, ha látom, hogy gyász koszorú hulló leveleit ezek szedik fel drága emlék gyanánt, mit szívünkön viseljenek.

Oh de mind e fény, e pompa és ez igazi tisztelet helyett jobb szeretném én őt most is ott tudni csendes nyugalmas lakában s mondogatni évről évre: visszajön még, újra élni fog még, az a régi jó aranykor újra kezdődik még!

... Pedig a nagy nehéz követ rátették már sírboltjára s felírták nagy kemény köre ezt a lehetetlen két szót: „Vörösmarty meghalt.“

Menjünk haza és tagadjuk meg ezt a mondást.

A míg e hazában nemes szívek lesznek, míg a nemes szívek igazán szeretnek; a míg a magyar nép magyarul beszélend, míg a magyar költők hazáról dalolnak, a míg az Istennek kedve telik ő magyar népében: addig élni fog ő, s szívből szívbe átadja őt egyik század a másiknak, a szerelem, dicsőség és haza halhatlan dalnokát.

Mert nincs ollyan balzsam, melly úgy ellenállna rombolás kezének, mint a nép szerelme, mert nincs ollyan emlék, melly úgy megharczolna az idők dühével, mint a szózat, melly a költő ajkáról jött. . . .

Jókai Mór.

Álom és való.

(Költői beszély.)

Megyaszon-e vagy Aszalón,
De, történt a mit beszélek.
Álom volt az egész dolog,
De oly igaz, a mint élek.
„Hohó! álom, mégis igaz?“
Szólalhatna fel valaki;
De én kérem igen szépen,
A végit is hallgassa ki.

Tehát, a mint megmondattott,
Az egyikben, itt avagy ott,
Lakék vala Endre gazda,
Király az a tréfa maradt,
Hogy egy rövidke éj alatt
Nyakra főre beutazta,
A nemismert tulvilágot;
És nyere bő tanulságot.
A tanulság olly erős volt,
Endre gazda majd bele holt. —

A mi népünk, tudjuk, olykor,
Főleg ha kifortt az új bor,
A beállott hideg ősszel
Ugy birkozik az idővel,
És a széles unalommal,
Hogy összejő napot tolni,
Annyi mennyi bort kóstolni,
És czimborálni keveset;
Elkiáltván nyugalommal:
Hadd oszolják a kereset!
Már ez idét jár a neszi:
Mellyik leányt mellyik veszi;
Ki lesz násznagya, kérője,
Mikor lesz a menyekzője.
Van miről tereferélni,
Kit gyalázni, kit dicsérni.
S nyakukon a hosszú esték:
Jól esik egy kis vendégség.

Endre gazda háza épen
Állt a helység közepében.
Maga, neje barátságos,
A minő nagy ritkaság most.
Mert a népek mai napság
Egymást akár sohse lássák;
Ugy kifogytak a vigságból.
— Hejh mi lesz így a világból!
Nála meg, a ki dolgai
Felől időt szakaszthatott,
Hol szárazon, hol borozva,
Könnyű szívvel mulathatott.
Jaj, de házán nincsen áldás,
Mert gyerekekre nincs kilátás,
A vagyonság pedig annyi,
Hogy van enni, van eladni.
No de ha már a szerelem
Rózsafáján mi sem terem;
És a háznál nincs is gyerek:
Annál jobb! se kicsin se nagy —
Találkoznak jó emberek,
Kik magokat nem hivatják.
S van evő, ha ingyen adják.
Végre a ki utol marad,
Mint apáink mondása volt —
Tegye be szépen az ajtót.

Már e nézve, barátságért,
Szíves látásnak okáért,
Endre gazda hevenyébe
Ki-kirándult a pinczébe.
Egy két kulacs nem a világ,
A mi benne, bornak hívják.
„Igyál koma, igyál sógor!“
Hadd kerüljön rám is a sor.“
És iddógáltak csendesén,
Ment a hosszú est sebesen.

Mesebeszéd, pipa, kártya
Gyönyörűségül megjárta;
S mondogatták nagy felszóval:
Hat a kötés*) négy filkóval.
És ez így ment addig, addig
Hogy éjfélig majd viradtig
Emelgették a poharat,
— Persze, telt a jóakarát —
S ártatlanul, mulatságbul
Tivornya lett a jó házbul;
S falu szerte kidanolták.
A ház tüze mibenvoltát.

A mi Endrének látta régen:
Nyer a vámon, veszt a réven,
Hogy lyukas hordót töltöget;
Sohasem tölthet eleget.
Látta, mi a bor hibája,
Hogy nincs annak rakonczája.
És ha módjával nem is árt
Elkölteni egy két pohárt:
De a soknál több az elég;
Mert úgy jut is, marad is még.
Látta mind jól, de nem illett
Megtörni a barátságot;
Mert legelső a becsület;
Az tartja fel a világot. —

Természetesen, hogy Endre
Büszke volt a becsületre.
Ha valaki, ő volt készen
Állni mindig a jobb részen;
Az levén főbölcsésége:
Jobb a jónak ellensége,
És ha mint könyvből a lapot,
Kivághata egy két napot
Életének folyásából,
Hogy senki ne tudna róla:
Milly örömet, töredelmest
Dúsan megfizette volna.
De hiába! a bünösnek
Emlékei neki esnek,
Mint vadnak a kergető eb.
És kiujul lelkén a seb,
Akármiként fedezgeti
A felítés fátyolával:
Mint az árnyék a test után,
Mennek azok ő magával.
Még a midőn nyugalomra
Hajtja is éjente fejét,
Erős álomlátásokkal,
Forralják fel a velejét.
Im egy mulatságos eset,
A melly Endre gazdán esett.

Van egy ország messzi tájon,
Már-már nem is a világon,
Mellynek minden igazsága
És törvénye
Tarka, csalfa képzelődés
Játszi kénye.
Ott a hős is könnyen visel
Csörgő sapkát,
Minden dicsőség sem ér fel
Egy rozsz batkát.
Hamis ott a font, a mérték,
Semmiben sincs igaz érték,
Minden csak ál;
Ha könyökig vájaz a kincsből,
Azt teszi, hogy semmid sincsen;
Megcsalattál.
Mégis ez országot annyi
Jövevények fölkeresik,
Mert az ábránd tulvilága
Határai közé esik.
S kinek nincs más boldogsága,
Övé az álmok országa.

Ez országba vándorolt el
Endre gazda is egy éjjel.
De nem lele boldogságot,
Hanem lakolt nagy birságot, —
Ő úgy teve, mint ébren tón:
Vállára pár kulacsot vőn,
És kirándult hevenyébe
Egy kis borért a pinczébe, —
Oda, hol ama partélen
Egy utcásor kiféherlik;
Legelő juhnyájnak hinnék,
Kik a tájat nem ismerik.
Pedig azok szép sorjában
Ollyan nyájas intézetek,
Hol elégszer eldanolják:
„Hej! iszom én is veletek.
— Megvirad még valaha,
— Nem lesz mindig éjszaka!“

A kulacsos Endre gazda
Lement, feljött; tele hozta.
S a mint a szabadba lépett,
Szemlátomást csak elképedt;
Fel-feltörle a homlokát:
Vajjon igaz-e, a mit lát?
Valóság-e vagy igézet?
— Persze, hogy ezt mind álmában —
Tudta bár, mi a színészet
Kassáról, ifju korában:
De a szinpadon sem látott
Soha illy búbáj világot;
A kulacsot az oldalán
El is felejtette talán.
És tehát jó Endre gazda
Emlékeit átlapozta:
Mit hallhata szent beszédből
Az utolsó itéletéről.
Ott pedig meg vala irva
Nemmuló színü papírra:
„Hogy a végső nap haraggal
Világot emészti lánggal.
Lesz félelem nagy, rettentő,
Mikoron a bíró eljő.
Halott fölkelvén sirjából,
Számolni bírőhoz járul.
Irott könyv előhozatik,
Abból világ bírálattik.“ —
Semmi titok, semmi kétség!
Minden oda bizonyított,
Hogy az írás nem nagyított.
És a fenséges jelenség,
Szinről színre nyilatkozik.
Ő remeg, hisz, csudálkozik.
Mert, ime, a sik mezőben
Tenger nép jövő- menőben.
Nyilik a temetők hantja,
Fekete föld visszaadja
Eltemetett halottjait;
Az itélet végnapja itt!
Milly öröm! a szüle, gyermek,
Az egykor elvált szeretők,
Olly szépek és olly rokonok
Mint a fehér liliumok,
Még árnyaik sem feketék, —
Viszontlátásra felkelnek.
De kelnek a gonoszok is,
Olly soká feküvén együtt,
Holott egyik a másiknak,
Mig éle, fejére esküdt.
Ám az ő szemök le vagyon
Szögezve a földre mélyen;
Kin nekik a feltámadás,
Jobb szeretnek örök éjben;
És köztök nagy zenebona!
Zeng a végső tárogató:
Jókra vár égi korona,
Roszakra kin, nemmondható.
Ó, nyomorult, vajh! mit tegyen,
Szegény feje hova legyen?
Hazudni? vétek, nem lehet:
Tiltja a lélekismeret.

Megjavulni? nincsen idő.
A perc el nem viselhető.
Nincs mit tenni, úgy kell lenni.
A hívásra megjelenni.

S megy ő esze tudta nélkül.
Emeli őt a hit szárnya.
— A két kulacs az oldalán;
El is feledé az árva. —
És a mint megy esze nélkül,
Nagy hirtelen elsötétül
Körötte az egész vidék,
Mint a legfeketebb hangya.
Ha meghalt-e vagy él-e még?
Soha, soha illy kalandja;
Magát körültagogattja.
Ime, a koromsötétben
A rozsz lélek sug feléje:
„Jobb az ördög mint az Isten;
Szegény ember, maradj itten!“
Ő kezd eszmélni magában:
Mi résznek jár határában,
Hogy ez az ördög megyéje;
A ki csupa rozsz akarát;
Sokat ígér, keveset ad.
Szép a szava, rút az éha,
Prédán hizik, ollyan czéda.
Hallja megint, s harmad izben:
Jobb az ördög, mint az Isten!
De ő se hall se szól, csak megy.
„Ha úgy tetszik, tehát erédj!“
És egy előkelő ördög,
A ki vihart, szélvész csinál,
Nyakon csipi hátba vágja;
S Endre gazda, mint laptá, száll.
A két kulacs az oldalán,
— A jó madár törött szárnya —
Hányódik, vetődik vele,
Űt nagyokat tomporára.
És körötte a sok ördög,
Mint a macska tüszög, köpköd,
Egyik fricskát nyom orrára,
Másik a feje bubjára
Nagyot pattant: „ne egy baraczk!
Menj, ha tetszik, bolond paraszt
S kézről kézre mint a laptát,
Pörgetik az istenadtát.
S megtapogatván keményen,
Végre jól körülfogdosva
Kikövik a világosra:
„Főj meg a magad levében!“

Endre, de nem valósággal,
Hanem folyvást álmon által,
Mint zarándok, egyet hátra,
Ha kettőt lépett előre,
Félig élve, félig halva
Elhatolt a sik mezőre.
Ottan elve szerint készen:
Állni mindig a jobb részen,
Midőn szemmel kivehetette,
— Mert a fufang meg volt nála —
Üdvezülni hol lehetne:
A jobbik kéz felül álla.
A kulacsos mit se gondolt,
Kisebb gondja is nagyobb volt;
Csakhogy ott van, a hol kellett!
Egész szabadon lehellett.

De az álom furcsa jószág,
Tüntet ezerféle orczát,
Változtatja magát és mást,
Fintoritja a csalódást.
Oh az a legbohóbb szinpad,
Hol komoly, vig összeolvad:
Hol a fenség és nevetség
Tövel, hegygyel állnak össze,
Mint a nyári forgószélben
A felüldözött parányok,
Mert viharhozó kedélyben
Levegői boszorkányok

*) Kártyajáték neve a népnél. Játsszák négyen.

Tánca veszekedik közte. —
Endre előtt is azonnal
Eltorzul a nagy jelenet;
Hisz belőle katona lett.
És mintha közszemle volna,
Egy hatalmas vezényszóra:
„Vigyázz, sorakozz, jobbra át!”
A mi szegény jó bűnösünk,
Kiért majd kétségbeesünk, —
Bal oldalon lelé magát.

No ez rettenetes dolog,
Szíve csak úgy ver, úgy dobog,
Majd kiszakad a melléből;
Tán ki is ugrott helyéből. —
„De hát minek ment ő oda!
Hogy lehetett olly ostoba,
Mint akár az Isten lova!
Hát nem tudtam én ezt régen,
Ha bakává leszek: végem?
Bár jó anyám kis koromban
Látott volna koporsómban,
A helyett, hogy ide jöttem,
Mikor még fel sem ütöttem.
Az illy bolond, töksi embert,
Ki azt teszi, mit soh' sem mert,
Hogy közel élte végéhez
Borjut veszen a hátára,
Ugy cipeli vízbe, sárba,
S még puszkapor szagoló lesz:
Rég fel kellett volna kötni!”
— És a többi, és a többi...
No de megvan! bánni késő;
És a példa sem legelső,
Sem utolsó, hogy baka lett,
Kit nem vón rá a szeretet.
Mert az ember sohse tudja
A kapuján midőn kilép:
Hogy mint leszen az ő utja,
Hol török a kocsiudja...
Ha ugyan volt kocsi... elébb;
Terve, czélja, mint a cserép.
S utójára egyebekkel
Az országnak baka is kell,
Mert különben a királyért
Ki halna meg, a hazáért? —
Ennyi nemes gondolattal
Megnyugodnék Endre gazda,
Csak ne volna felesége;
Nem is törne ki panasza.
De ha gondolja magában:
Nője is a kaszárnyában!...
Az lenne még az eczetágy!
Miért is a szíve olly lágy?
Mert ő csak úgy veszi észre:
Semmi sincs olly nehezére. —
„Fél jobb! fél bal! vigyázz! meg-
Endre fülel: ki mit csinál. [áll]!”
S járnak alá s föl a tiszték,
Jaj de az ő háta viszket,
„Melledet ki, hasadat be!
Ott oldalt mi áll ki fele?”

— Kulacsosál jó a szemlére?
Derék legény! eb a vére.“
S a nyomorult közembernek
Ugy a nyaka közé vernek,
Hogy szinte pattog a háta,
Facsaróviz a kabátja.
— Azaz hogy víz az inge csak,
Mert alszik ő, de nincs nyugta.
Szinte párállik, pedig a
Takarót is félre rugta.
A lidércz meg kegyetlenül
Széles mellére nehezül.

Itt vége vón az álomnak,
De nincs vége az alvásnak;
Nem is ébred Endre gazda,
Hanem valamely sirásnak,
Kinos, nehéz hangján beszél.
Hála Isten, hogy mégis él!
Végre mint a ki lánczot tör,
Vagy felrugja koporsóját,
Kétségbe'esve így riad föl:
Uram Isten! hol vagyok hát? —
És a midőn kiábrándul
Viszontagságos álmából:
Árva lelke tétovái,
A kegyetlen álmi feképek
Vele, mint hollók feketén
A való földére lépnek. —
„Ne mondja már nekem senki,
Hogy bolondság minden álom;
Összefügg az életünkkel
Néminemű titkos szálon.
Mert kinek a lelke tiszta,
Nem zür mindentösszevissza.
De az ollyan mint én valék,
Élte, álma mind zagyvalék.
Legyen álom, legyen való,
Első a jámbor öntudat;
Ez az igaz vigasztaló,
Éjjel, nappal csak ez nyugtat.“ —
De neje mindezt nem hiszi,
Ő csak a magáét viszi:
„Férjem, édes, ne ábrándozz,
Álom volt az egész dolog.“
„Álom bizony! de nem álom,
Ha elejére gondolok.
Sőt a való sem egyéb mint
Álmainknak folytatása,
A két világ vizeinek
Közös ágba szakadása.“ —

E kis eset régen elmúlt,
Talán Endrét tul sem éli,
Ha egy jó nap, haragjában
A neje ki nem beszél.
Igy a gazda okkal, móddal
Pírul is, nevet is rajta;
De az óta omladozik
A pinzéje boltozatja.

Erdélyi János.

A nagy világ népei.

Közi Dr. HEGEDŰS.

V.

A csinek birodalma.

Kiterjedés, lakosság, népjellem, viselkedés, szertartás, tanácsa, járművek, országutak, táviratok.

Több száz napi járásnyira keletre a Góbi sivatagtól le a Csenedstenger szigetdus síkjáig; a Himalaya csillogó havasaitól egész az orosz birodalom déli határszéléig 60,000 négyszög mérföldnyire terjed egy hatalmas nagyszerű birodalom, mellynek népe sajátos viszonyai, önálló miveltése és furesa szokásai által, az idegen nemzetek figyelmét olly régóta s olly méltán vette igénybe; egy nép, mellynek története sokkal régiebb

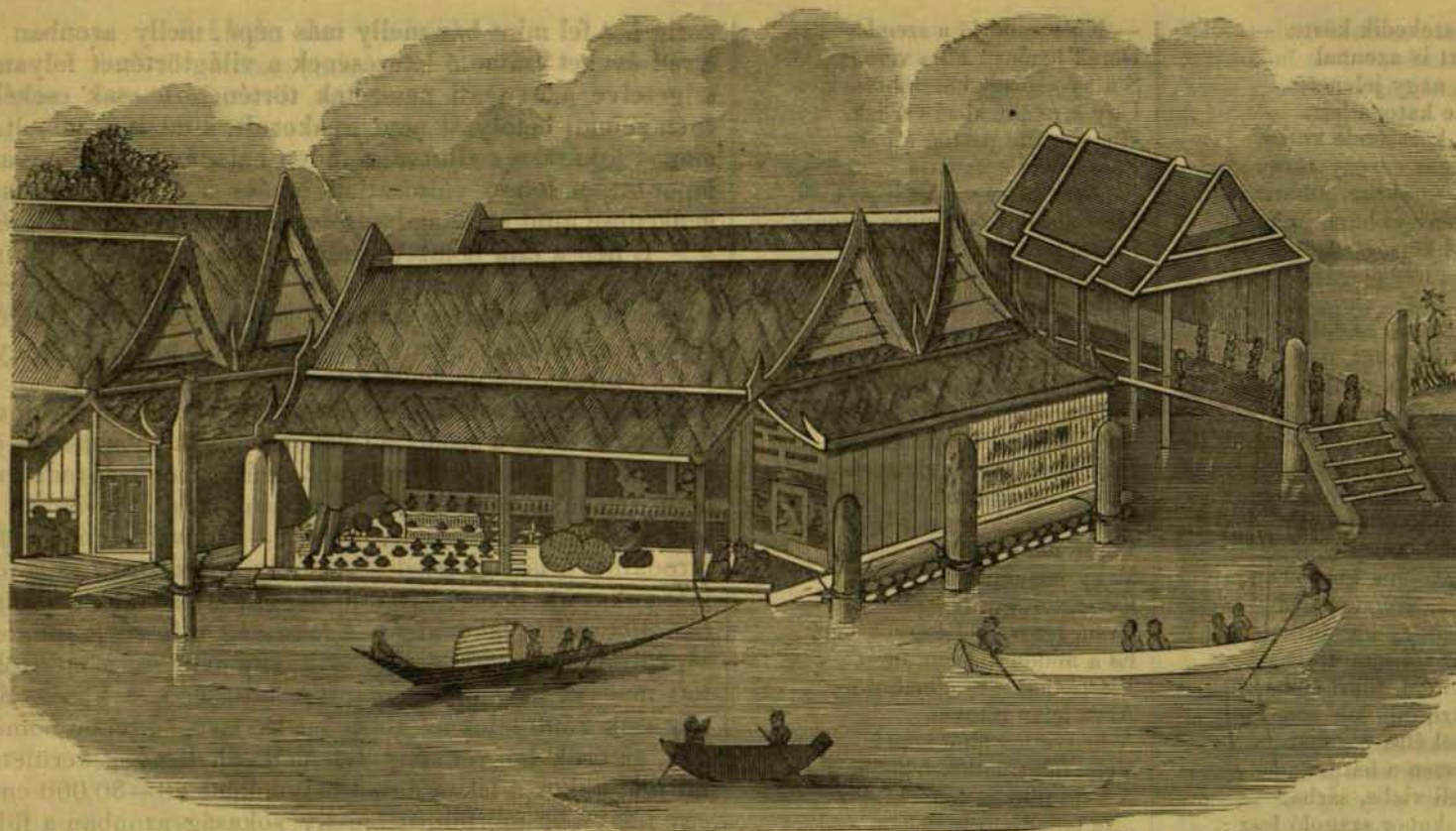
korig hat fel mint bár melly más népé, melly azonban daczára ezred éveket számoló létezésének a világtörténet folyamától elszigetelve a nyugati nemzetek történetére csak csekély vagy épen semmi befolyást nem gyakorolt, s melly a miveltés igen magas fokára rég eljutva, minden haladásról lemondva megállapodott, a létező változatlan őrzése s minden újítástól idegenkedése által az állandóság legjellemzőbb képviselőjévé vált.

E nép a *csin* nemzet, melly név azonban csak az uralkodóház neve, mert a csinek nemzeti közös nevet nem bírnak; ők magukat fellengző irányuknál fogva különböző tisztelgési nevezettel a *közép birodalom*, a virág ország, a mennyei, vagy a négy tenger birodalma népének nevezik.

A csin nép sajátos miveltésénél fogva elszigeteltsége daczára keleten a szomszéd népekre, hova gyarmatai jutottak, tetemes befolyást gyakorolt, sőt ezáltal még a birodalmat meghódító népeket is magába felosztatni, saját törvényeit s szokásait is azokra ráruházni sikerült. — E miveltésnek köszönheti birodalma oriási kiterjedését, melly a hozzátartozó adózótartományokat ide értve, 270,000 négyszög mérföldet foglal magában 308 millió lakóval; — a lakosság olly sűrű, miszerint középszámítással 6000 ember esik egy négyszög mértföldre, holott magyar hazánkba ugyanilly kiterjedésre középszámítással alig esik 2500 léleknél több. — De ha a laktalan homoksivatagok, az örök hó vonaláig felemelkedő hegyek területét leszámítjuk, akkor a lakosságból helyenként 20—30,000 ember esik egy négyszög mérföldre, melly sokaság azonban a földnek silányságát tekintve, csak leleményessége s páratlan szorgalma által bir békésen egymás mellett megélni. — Van is tolongás az országutakon s a városok utczáin néha akkora, hogy Cantonban megesik, miszerint órákig kell egyik utcaszegletén állni, míg a másik utczába átjutni lehet; nem csoda tehát, ha a népesség illy rendkívüli sűrűsége folytán a száraz földön el nem fér, hanem a folyamok vizére szorul, hol a hajósok családakkal egész életüket vizen töltik, itt születnek, nevednek, élnek, munkálnak s itt is fognak kimulni. — Néha a talpakra rakott kunyhók új városként lepik a folyót, s ha kikötnek csin Velenczét vél az utas a folyam hullámaiból felismerni.

A csin nép három rendre oszlik, a *liang* v. i. a tekintélyes népség, a *sin* v. i. pór nép, ide tartoznak béresek, cselédek, hóhérok, színészek, ledér nőszemélyek stb., végre a harmadik osztály a *mau*, ide tartoznak a naplopók, tolvajok, csavargók, szóval a csöcselék nép. — A liang rend ismét négy osztályra szakad, mellynek elseje a *tudósok osztálya*, kik az egész földön sehol sem részesülnek olly kiváló tiszteletben mint épen a Csinbirodalomban, mert tudomány által, de csakis ezáltal lehet az állam legfényesebb hivatalaira szert tenni s a legmagasabb állásra emelkedni.

A csin középtermetű, karcsuság-bő viseleténél fogva figyelemre nem méltatik. Homloka széles, orra lapos, szemei bár kicsinyek de csillogók, szája kicsi; e vonások egyesülve testi kövérséggel s fekete hajzattal a szépség mintapéldányául tekintetnek; szőke vagy veres haját gyűlölnék miért is az *angolokat* csak *veres haju pogányoknak* nevezik. — Erkölceikre nézve csendes és szelid kedélyűek, szilajság s durvaság még az alsó osztályoknál is felette ritka, mert már gyermekségükben a nép iskolában ép úgy mint a fejedelmi tanodákban az illem szabályaira tanítatnak. — Egy europai utas utazás közben két szekeresre talált, kik szemközt jöven s az ut keskenysége miatt egymást ki nem kerülhetvén, szekerek egymásba akadtak, de mekkora lön csodálkozása midőn a két szekeres, a helyett, hogy mint nálunk fájdalom szokás, káromkodva egymásra törne, egymást nyájasan üdvözlé, kezét fogott s azonnal hozzálátott, hogy egymásnak helyt csináljanak. — Szerénység s udvariasság a csin főnemest ép úgy mint az utolsó fuvarost jellemzi. — Árnyoldalaik boszuvágy, ravaszság és csalási vágy, főleg a tengerparti városokban hol idegen kereskedőkkel jönnek érintkezésbe; nemcsak hogy véteknem tartják az idegent csalni, sőt gaztetteikkel még kérkednek s ha tetten éretnek csak azon sopánkodnak, hogy nem elég gyorsan és ügyesen láttak hozzá. — A csin nép árnyoldalai közé tartozik még a *perlekedési viselkedés*, melly némely vidéken annyira megy, hogy sok csak azért zálogosítja el vagy cseréli ki

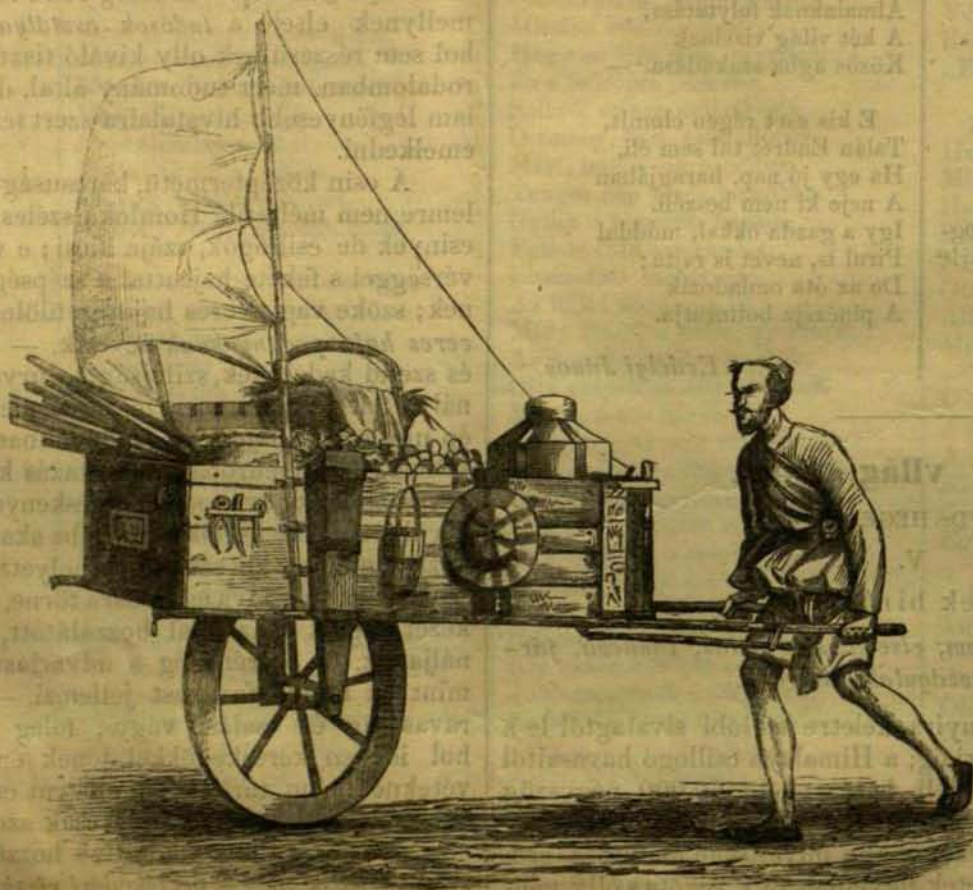

Az uszó-ház.

jóságát, hogy ellenségét perbe keverhesse; — miből aztán óriási ellenségeskedés támad, mely néha annyira megy, hogy egymás házeit gyújtogatják daczára annak, hogy a gyújtogatók kinos halállal bünhődnek.

A csin népnél szorgalmasb és mértékletesb nép nem létezik; naphosszat a legsúlyosabb munkát végzi, órákig vízben állva dolgozik s ha estve fáradtan s éhesen haza térve egyiket marok főtt rizst s egy csésze theát kaphat, boldognak s elégedettnek érzi magát. — Nincs is Csinhonban egy talpalatnyi föld, melly, ha csak a viszonyok engedik, szorgalmasan mivelve nem volna, így sikerült vas szorgalom s kitartás által a legmeredekebb sziklahegyeket ép úgy mint az iszapos folyampartokat termékeny földekké átváltoztatni. — Mindamellett a szegénység olly nagy, hogy a szülék saját gyermekeiket az utcára kiteszik, vagy a bábák által fürdés közben vízbe fojtatják, — mi főleg a tulnépesült városokban mint Pe-king divatos. Drágaság idején a szegény csin paraszt, hogy éhen ne vesszen, nejét, gyermekeit sőt néha enmagát is kénytelen rabul eladni.

A csin ruha felette bőszabású, s férfi s nőnemnél egyaránt több egymás fölé öltött selyem vagy pamut szövetből készült zekéből áll; lábbelijök a gazdagoknál selyem a szegényeknél kalapszövetből készül, s ujnyi vastagságu papiros talppal van ellátva, melly felette kényelmetlen s könnyen szakad, miért is a szegények ez okért többnyire meztelen lábbal s feltűrt nadrágban járnak.

Chinai vitorlás-talyiga.

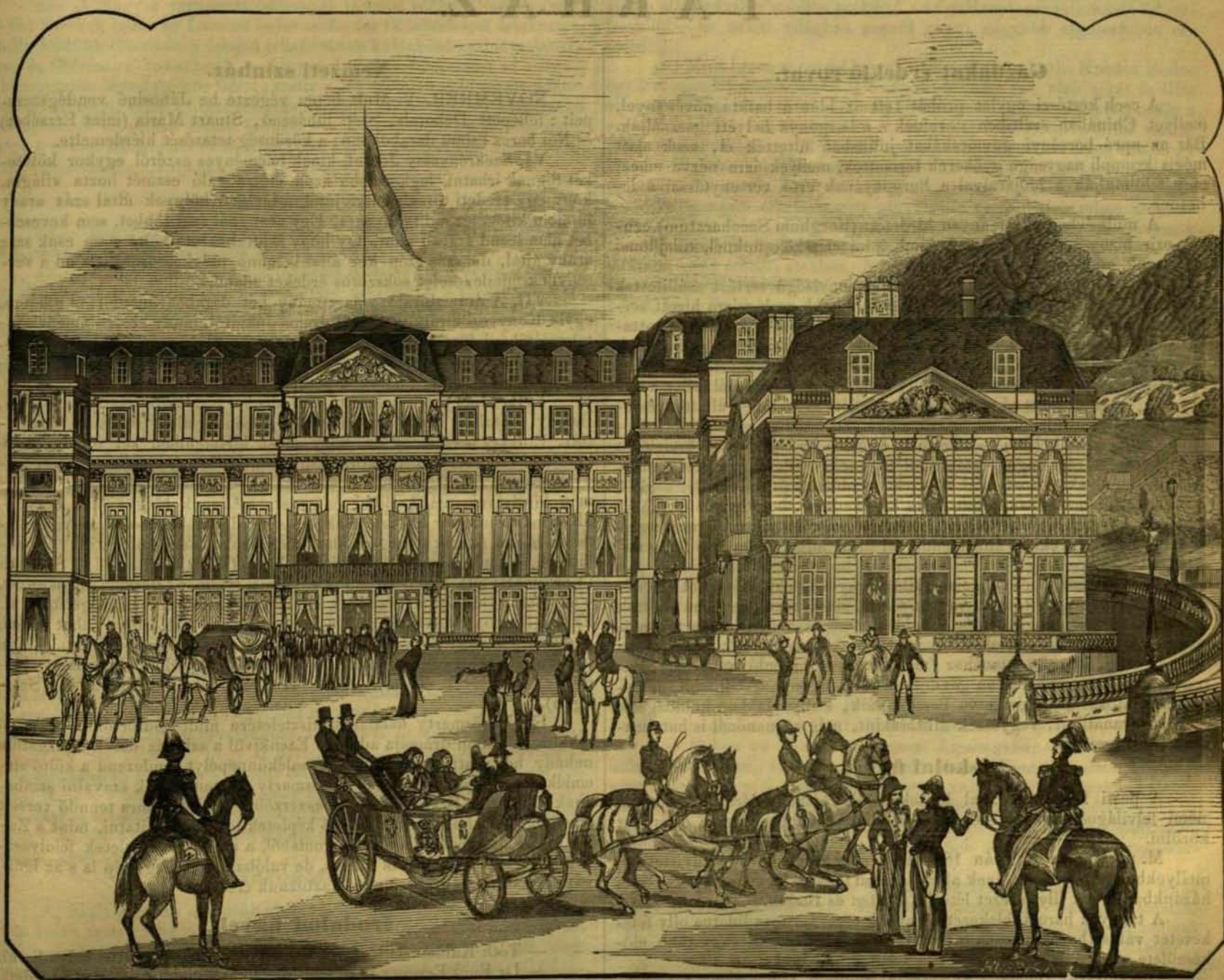
A ruházat csinosságára sokat tartanak s ranghoz illő viseletre roppant sommákat pazarolnak. — Fővegyük télen prémes süveg, nyáron csúcsos tölcser alaku szalma- vagy bambusnádból font kalap. — A ruházat költségeit kevesen bírván viselni, csak az időszakhoz kivánt viselettel bírnak a többi folyton zálogban van s csak az időszak változtával váltják ki. — A férfiviselet egyik nélkülözhetlen része s a csin gavallér fődísz, a rend szerint négy lábnyi hajfonat vagyis *csopf*, mellynek hossza a mennyiben a természet az illető tulajdonossal mostohán bánt, a fodrászok mesterfogásai által emberhaj és lószőr czélszerű alkalmazása által pótoltatik. — A *csopf* azonban mindemellett nem csin nemzeti divat, hanem a most uralkodó Mandzsuk sajátja, miért is a mostani csin felkelők ezeknek is irtó háborut izentek s a fogoly császári katonákat ebbeli diszeiktől megfosztván a lenyirt fonatokat halomra rakva megégeték s maguk ősi szokás szerint üstökösen viselik hajzatukat.

A nőviselet sajátosságaihoz tartoznak a felette kicsi és szűk faczipők, a csin nők lábait, mellyek kicsisége nagyra becsültetik már gyermekkorukban annyira összeszorítják, hogy lábujjaik talpuk alá görbüljön. — Illy csonkítás folytán a csin hölgyek nehezen s ekkor is csak tipogva bírnak jární. Tunkovszky híres orosz utazó e szokást a csin férjek képzelhetlen féltékenységében véli kereshetni, melly által ők nejeiket lakaikhoz csatolni igyekeznek.

A csin nép felette sokat tart az udvariasság s illem szabályaira mely-

lyek nem úgy mint nálunk a közszokásból erednek, hanem országos törvényeken alapulnak, s mellyek végrehajtására külön hatóság a *szertartás-tanácsa Li-pu* ügyel. — Szigorú büntetés van e törvények áthágóira szabva, akár az alábbvaló nem adja meg a felebbvalónak járó tiszteletet, akár a felebbvaló követelne nagyobb tiszteletet mint neki törvény szerint jár. — Szigorúak a társalgáskor megtartandó szabályok; így a legnagyobb miveletlenséget árulná el az, ki beszélgetés közben bár legbizalmasabb barátja iránt is *én és te* szavakat használná; ha például azt akarná mondani, „szives szolgálatodért köszönettel tartozom“ így köteles magát kifejezni: „Azon szolgálatért, mellyet a nagy ur, utolsó szolgájának tett, szolgálja legnagyobb

vagy gyékényből készült vitorla van kifeszítve s mellynek czél-szerű alkalmazása által roppant munkát meggazdálnak, — a szél a mozgatósi erők legolcsóbbja lévén. — Ily vitorlás targonczák azonban csak csin utakon használtatnak, mellyeknek az európai vasutakat kivéve nincsen párjuk, a kormány ügyel arra, hogy a rendesen vezetett országutak folyton legjobb karban tartassanak. — Az utak deszka simaságuk s gyakran jobbra balra fallal szegélyezvék, — s számos munkás éjjel nappal azok seprésével az esővíz és sár eltávolításával foglalkozik; helyről helyre szállodák vannak, mellyekben ingyen lehet megnyugodni s hol gazdag emberek a szegény utasokat könyörületességből theával megvendélik. — Öt-öt mérföldnyire torony van építve

Saint-cloudi várkastély.

köszönettel tartozik.“ — Az udvariasság számos látogatásokat s gyakori habár csekély értékű ajándok adását rendeli.

A csin fényűzést kedvelő, melly főleg különféle diszmenetek s más ünnepi alkalomkor látható; a nagy urak s magas hivatalnokok rendszerint több százra menő kísérettel járnak, kelnek s utaznak; a főur maga a menet közepén aranyozott karszékben vitetik, kísérete lóháton s gyalog előzi s követi. — Az alsóbb osztályiak is vagy lóháton járnak vagy zárt kolyákban, gyaloghintókon utaznak, — hintók, kocsik ismeretlenek, szekerek csak javak szállítására alkalmaztatnak. Ezek majd két kerekűek, majd csak egy de óriás kerékkel ellátott targonczák, a kocsis hátul jár, két rud által tolván s kormányozván kutya vagy számár által vonszolt járművét. Gyakran a szelet fogják be, a targonczára két kis árboz levén alkalmazva, melly közé vászon

a katonaság számára, melly az utak biztosságára tartozik ügyelni, — s harangok s zászlók által egymást a veszélyről értesíteni; ezek ügyes alkalmazása által valamely nevezetes esemény roppant gyorsasággal jut el a birodalom egyik széléről a másikig, mert a nálunk legújabb időből származó távirda használat Csinában már a legrégebb időben csakhogy más alakban divatoz.

(Folytatjuk.)

Saint Cloud.

Saint Cloud régi eredetű, csinos falu, Párishoz közel a Szajna folyó partján fekszik, gyönyörű ligetkerttel s ékes várpalotával, melly történeti nevezetességgel bir. Épült 20 egész

évig — 1660-tól egész 1680-ig Belsejében több termék létezik, mesével határos fénnyel ékesítve, ilyen a Marsterem, mellynek falai nagy ritkaságu királyszőnyegekkel (Gobelin) vannak bevonva, melly szőnyegeket egyedül Párisban készítenek, itt is a kinestár költségén, a kereskedésekbe nem jutnak soha, mert drágaságuk miatt egyedül fejedelmek lakait ékesíthetik csak. Illy szőnyegekkel egyedül ajándékképp szoktak kedveskedni a francia uralkodók más országok fejedelmeinek. Nevezetes még a játékkerem, mellyben azon rakmülap (mozaik) látható, mellyet XII. Leo pápa ajándékozott a francia királynak. A várkastély

ligetkerte egyike az e nembeli ritkaságoknak, ugróutai és mesterséges vizesései páratlanok a világban. Saint Cloudban öletett meg III. Henrik francia király Clement Jakab által. Később Mazarin bibornok vette meg. I. Napoleon itt kezdte politikai pályafutását. A várkastély, mellynek bal szárnyát képünk mutatja, kedvencz mulatóhelye volt X. Károlynak és Lajos Fülöpnek, valamint a mostani császár is itt szokta tölteni a nyári napokat. Az angol királynő a mult nyáron Franciaországban tett látogatása alatt szintén e palotába szállt.

T Á R H Á Z.

Gazdákat érdeklő rovat.

A cseh kertészi egyesület próbát tett az idén a batata növényvel, mellyet Chinában szeltiben nevelnek s a burgonya helyett használják. Bár az apró borsónyi gumócskákat júliusban ültették el, azok alatt mégis krumpli nagyságu gyökerek termettek, mellyek izre nézve emezt még felülmulják s időjártával a burgonyának erős versenytársaivá lehetnek.

A mult évben olly fennyen hirdetett (*Sorghum Saccharatum*) czukor-czir bizoy semmivel sem különb a mi czir-kölesünknel, tulajdonai épen azok, csak hogy a magja fekete.

x.— Tudjuk pár év óta milly nagymennyiségű sertést szállítottak honunkból kölföldre, valamint azt is, hogy inkább csak zsirra hizott sertéseinkkel ott nincsenek megelégedve s inkább keresik a husra hizottakat. Ugy látszik állattenyésztésünk ez ága megérdemli, hogy nagyobb figyelemre méltassuk. A gazdasági egyesületeknek és ahhoz értőknek volna kötelessége e tárgyat felkarolni, melly az ígérkező haszonból ítélve a vásárlók igényeihez mért okserü kezelés mellett idővel még állattenyésztésünk egyik legjövedelmezőbb ágává válhatand. — Ezt már földbirtokosaink be is kezdik látni. — Trefort Ágoston jószágára legközelebb a nagy jelességű régi angol sertésfajból fog néhány derék magsertés megérkezni, mellyeket Rosty Pál küld, ki gazdasági és tudományi czéltól jelenleg Angolországban mulat. Nem kételkedünk, hogy gazdáink közül többen is követni fogják e példát, valamint márszert sietni fognak sertéseiket a hazánkba ekkép átültetendő faj által minél magasabb fokig nemesíteni.

x.— Bremában és tengerre dülő környékén egy héjanczot (*Schalther*), mellynek neve *Granat* vagy *Grenele*, mesés mennyiségben szoktak halászni, nagyban fogják még az oldenburgi és hannoveri partokon is egész nyár alatt. Ez állatok fölve izletes étékül szolgálnak, megehetlen részük pedig, illatra a guanóhoz (madártrágya) hasonló trágyaszert. Barrellben egy okos ember azon gondolatra jött, hogy gyárt állitson, mellyben ez állatokat megszáraztva porrá teszik, s illy alakban küldözgetik szét. E granatliszt, vegyészert állitásakint, még a guanónál is hatalmasabb trágyaszert.

Iskolai ügyek.

A pesti főreáltanodával összekapcsolt reálképezdéről bátorkodom némi felvilágosításokkal szolgálni. Később bővebben fogom e tárgyat közölni.

M. m. rendelet folytán 1854. november 2-ról képezdek nyitattak, mellyekben alkalmas egyének alreáltanodai tanárokká képeztetnek. Édes hazánkban is két illy intézet létezik. Pesten és Budán.

A tárgyak három felekezetre vannak osztva. A candidatus olly felekezetet választhat, mellynek tárgyaira nagyobb hajlama vagy több előkészülete van. A tantárgyak ekkép vannak felosztva :

a) Nyelvszak (német s anyanyelv) földrajz, történelem s terményrajz.

b) Számtan, mértan és mértani rajzolás, építészet összkapcsolatban építési rajzolásal, szabadrajzolás, terményrajz.

c) Terményrajz, természettan, vegytan, számtan.

Ezenkívül az összes növendékek köteleztetnek, magokat a rajzolásban és kalligraphiában gyakorolni, a nevelésben előadásaira megjelenni és azon hittanban magokat kiképezni, melly hitfelekezethez kiki közülök tartozik.

A felvételi vizsga alkalmával öt ifju vétetett fel a pesti reálképezdebe. Az első felekezetre: Fehmann József és Zách József; a másodikra: Christen Ede; a harmadikra: Specht N. és Trampich Károly.

A tanfolyam két évig tart. — A gyakorlati órák 8—12-ig és 2-től 4-ig, az előadási órák pedig 4-től 6-ig tartanak. Az előadási nyelv a német.

— Az idén mintegy 200-al többen látogatják a pesti vasárnapi iskolákat, mint tavaly. Ez iskolákban tavaly 3322 hallgató volt, ez idén pedig van 3500.

Nemzeti színház.

NOVEMRER. V. Mult héten végezte be Jánosiné vendégszerepeit: fellépett Deborah, Szép juhász, Stuart Mária (mint Erzsébet) és Női harc című darabokban; a közönség tetszését kiérdemelte.

VI. Szekrényessy József, kinek leleményes eszéről egykor köteteket fognak irhatni, legközelebb azon életre való eszmét hozta világra, hogy egy eredeti társalgási vigjátékra magyar hölgyek által száz arany jutalom kitűzését indítványozza. Egy aranyról sem többet, sem kevesebbet nem leend szabad adni, úgy hogy a jutalmazott költő nem csak száz arany által, de száz szép kéz által is lenne megkoszoruzva, a mi a versenynyek mindezesetre sokszoros érdeket adand.

VII. A drámabíráló választmány két darabot fogadott el e héten, egyik Könyves király, historiai dráma Jókaitól, melly szerző nevének jutalomjátékául jövő hó közepén fog színre kerülni; másik *Salvator Rosa*, melodráma Degré Alajostól, mellynek előadásánál azon sajátos körülmény fog előjönni, hogy a czimszerepet egy operai tag viendli.

VIII. Mult héten adatott Tóth József jutalmára Kálmán Király, Berényi Antaltól; melly historiai mű a közönség által tetszéssel fogadtott. Érdekes körülmény az, hogy most hirteleniben két ollyan darab kerülni színpadra, melly korábban bemutatott ugyanazon historiai tárgyat dolgozta fel. Egyik Könyves Király: ugyanaz tárgyra nézve Kálmán királylyal, másik Bibor és gyász, mellynek tárgya Vak Béla. — Most már a magyar historia csaknem szakadatlan láncolatban van színpadra hozva, (a mik gyöngén álltak meg, azokat nem emlegetjük) Gyászvitézek, Vazul, Aba (Szigligetitől), Vata (Tóth Lőrincztől), Salamon (Vörösmartytól), Szent László (Czakótól), Kálmán (Berényi és Jókaitól), Vak Béla (Berényi s Hegedüs), II. Béla, IV. István (Szigligetitől), II. Endre (Katona Bánkánja), Béla futása (opera), I. Károly (Vahot: Zách nemzetség), Nagy Lajos (Szigligeti: Zách unokák és Hegedüs), Mária (Czakó: János lovag), Zsigmond (Vörösmarty), László (Vörösmarty: Hunyaly és Czillek), Tóth Lőrincz (Hunyady László), Mátyás fia (Szigligeti).

IX. Vörösmarty halálának tiszteletére mult csütörtökön a költő „Áldozat“ című drámája adatott. Ezenkívül a színház derék igazgatója néhány hét alatt egy nagyszerű emlékkönyvet rendezend a költő sír-emlékére, melly alkalommal Vörösmarty műveit fogják szavalni színházunk művészei; Erkel és más zeneszerzőink által dallamra teendő verseit énekelik, s hőskölteményeiből élő képletek fognak alakítani, mint a Zách futása, Cserhalom, s Egerostromából, a megfelelő részletek felolvasásával. Ez eszme nemcsak nemes, de valóban költőileg szép is s az igazgatósnak méltán köszönettel tazozunk érte.

Irodalmi ügyek.

— Tóth Kálmán 101 versét Burger szegedi könyvtáros adandja ki.

— Dr Encz Ferencz kertészeti füzetekinek újabb folyamatát hirdeti. E különösen városi gazdák és gazdasszonyokra nézve érdekes füzetekre megrendeléseket tehetni a szerzőhöz intézett levelekben; minden egyes füzet ára az újabbakból 30 kr, a régiekből 24. E munka nélkül egy jó kertésznek sem szabad el lenni.

a. — Megjelent a „Szellemi omnibus“ írta Aszalay József. Mulatató könyv, azonban mint a szerző is megjegyzi „csupán férfiolvasmány.“

a. — A Tóth Lőrincz által szerkesztett „Jogtudomány és törvénykezési tár“ VIII. füzet megjelent, mellyet a XI. is rövid időn követni fog.

a. — Sajtó alatt van s Emich könyvkereskedésében nemsokára megjelenend a Miksa bajor kir. herczeg által irt „Utazás keleten.“ Magyarra fordítá Dr. Bach Miklós.

Művészeti ügyek.

e. — A magyar academia történeti szakosztálya e hó 20-án tartott ülésében elnökölt először és tartá székfoglaló beszédét gr. Desewffy Emil, az academia új elnöke. Ezután másodelnök b. Eötvös József jelenté koszos költőnk Vörösmarty halálának gyászos esetét, s indítványára az

akademia elhatározta, hogy a nagy halott temetésén egész testületben fög megjelenni. — Ezekután pedig Venczel Gusztáv, ki a velencei status könyvekben találtató hazánkat érdekelő adatokat mind kijegyezte, ezuttal Bon Lajosnak azon jelentését olvasá fel, melyet az Magyarhónból a velencei köztársaságnak irt 1519-ben jul. 18-kán. Bon Lajos II. Lajos királyunk udvarában a velencei köztársaság követe volt, a nevezett király uralkodásának első 3 éve alatt. E jelentésben ő többek közt Bakács Tamást, Frangepán érseket, Báthory Istvánt, Ujlaki Lőrinczet említi, elmondja, hogy azok mennyi jövedelemmel bírtak, hogy néztek ki, hány évesek stb.

e. — A bécsi cs. kir. akademia math. osztálya jutalmat tűzött ki, egy az akademián kívül álló ifjabb vizsgáló számára, ki benyújtott műve által a tudomány körét leginkább szélesíti. A jutalmat a pozsonyi születésű Dr. Graulich nyerte el, ki a bécsi egyetemenél magántanár, atyja pedig a pozsonyi lyceumnál tanító.

e. — A magyar természettudományi társulat utolsó ülésében (nov. 8-án) Stoczek tanár ur Lamont bajor csillagász felfedezéséről értekezett, mely földünk fölszínén a delejtű elhajlásának különböző szabálytalanságai- és eltéréseire vonatkozik. — Ugyan ő tartott felolvasást az aneroïd (higanytalán légsúlymérő) felett, mely a lég hirtelen változásait pontosabban mutatja, mint a higanyos légsúlymérő, ellenben a lég csekélyebb változásairól ez utolsó értekesit jobban. — Ugyanő felhívá a jelenlevőket, hogy a német *Richtigkeit és Getrieb* (olly kerék, melyet egy másik mozgató) kifejezésekre ajánljanak magyar szokat.

Vidéki hírek.

xx. — Érsekújváron a távirtda hivatal megszüntetett, Sopronyban és Komáromban pedig olyanok állítottak fel.

xx. — Nyitraszalakuszon Bartakovics Adalbert egri érsek ő excllja, az általa emelt szentegyház felszentelése alkalmával a szegények közt 200 pftot, az iskolás gyermekek közt pedig 100 esinos kötésű kathekimust osztott ki.

xx. — Kaposvárrott (Somogyban) tolyó hó 7-én a gymnasium tömege részére tartott ülésen csak kevesen jelentek meg a helybeliek közül, vidékről pedig senki!! Egy választmányi tag plane úgy nyilatkozott, hogy miután pénzfórássai a jövőben még inkább szaporodó kiadásokat ugy sem leendnek képesek fedezni, azért ő a tanintézet megszüntetésére szavas! Ez indítvány után a gyülekezet határozat nélkül osztott szét. Hol illyes nyilatkozatok történnék, az nagy visszaesésre mutat. Hát nincs semmi mód az intézet megmentésére? Megkísértettek-e e tekintetben mindent? Mert mi nem hisszük, hinni nem is akarjuk, hogy napjainkban, midőn mindenki előre rugaszkodik, csupán a somogyiak volnának azok, kik egyáltalában hátrafelé törekeshnek!!

xx. — *Kolozsvárra* összesen 266 példány magyar lap jár, ezek közt 152 a Vasárnapi Ujságból és a Politikai újdonságokból; a német lapokból pedig 137. Erdélyben 2—3 német lap és ugyanannyi havi és évirat jelenik meg, a románoknak szintén van 2—3 lapjuk, míg magyar egyetlen egy sincs, holott az előbbi időkben szellemi és politikai tekintetben a magyarság volt e kis hazában a legelső, melyet számra ma 800 ezerre lehet tenni. Ha már előre nem haladunk is, legalább hátra ne mennénk!! De reméljük, ha az annyit rebesgetett magyar lap Kolozsvárt csakugyan megindulna, az erdélyi magyarságban van annyi hazafúság, és önérdéke felfogására elég képesség, hogy az pártolatlanság miatt nem volna kénytelen megakadni. Erdélyben azelőtt több magyar lap is jelent meg, s fölteszszük, hogy azon közönség, mely azokat fentartá, maig sem feledett el és akar is olvasni, haladni, és jelenségeit mutatni annak, hogy még él, nehogy valaki azon gondolatra jöjjön, miszerint Erdélyben nincs többé magyar, csak volt.

Tárogató.

* * Mult szerdán temettük el Vörösmartyt. Mintha a hon nemtője hivta volna azon körbe meghalni, melyben élte munkásabb napjait eltölté, pár hét előtt Pestre költözött, s azoknak karjai közt halt meg, kiknek nevei az övével együtt egy boldog korszak emlékét alkotják. Ugyanazon házban halt meg, ugyanazon napon temették, melyen 25 év előtt a magyar irodalom egy korábbi vezére, Kisfaludy Károly hunyá le örökre szeméit. Egy elláthatlan tömeg lepte el az utcák hosszú sorait, melyeken koporsóját végig vitték, s a könyező szemek, a tisztelettel leemelt kalapok bizonyíták, hogy ez a tömeg nem hű néző, hanem gyászoló nép. A koporsó előtt járult az egyházi személyzet, teljes ornatásban: elől Szántoffy prépost, az ur szentségével kezeiben. A nemzeti színház zenekara váltá fel a halotti szent éneket. A nemzeti színház ének-kara hallatá a buzgalom szolozsmáit a koporsó fölött, melynek ezüst betűit egy babékoszoru árnyazá : a költő méltán megérdemelt babéra. Oldala mellett huszonnégy fáklavivő haladt, mind ifjabb és vénebb íróársai a költőnek, és színművének utána a magyar tudományos academia, s a nemzeti színház testületei haladtak, mint gyászolófelek. elnökeik, igazgatóik vezetése alatt. Ott voltak a nemzet jobbjai is, s többen főuraink közül, mint Ráday és Mikes grófok egész a távol temetőig gyalog kísérték a halotti ravatalt. E végtiszteletben a nemzet nem csak költőjét, de önmagát tisztelte meg; s a kihullott könyvek tanusíták, hogy a jó mag, mit a költő szellemi kezei a nép lelkébe vetettek, nem hullott sziklára és tövisre közé.

Bécsben november 11-én éjjel a Seitenstätter utcában egy cs. kir. szabad. nagykereskedő boltja felveretett, mely alkalommal több tárgyak el is oroztattak, azonban a *Wertheim Ferencs* és *Wiese Frigyes* nevezetes gyárából (főrahelye Magyarország, Szerbvajdaság és Temesibánságra nézve Pesten *Weisz B. és társánál*, nagyhidutca 12. sz.) került pénzszekrény — mint előre gondolni lehetett — ez uttal is sérthetetlennek mutatta magát. — Más nap reggel ezen szekrényen tolvajkezek által krétával irt ezen gunyszavak voltak olvashatók: „Ehez szerencsére nem férhettünk.“

Hasonlón Brünnben néhány héttel ezelőtt egy raktár feltörött és kirabolatott, de a Wertheim-féle szekrény az erős feltörési eszközökkel tett és világosan mutatkozott próbák dacára ez uttal is hozzáférhetlennek bizonyult be. Illy szembetűnő próbák által bebizonyult czélszerűsége és kitartása mellett a fennebbi szekrényeknek, — nem csudálhatni, ha az említeti honi gyár, melynek készítményei az utóbbi párizsi világ műkiállítás alkalmával is minden szakértő s avatatlanok csudálkozását felgerjeszték, — az üzleti világban napról napra nagyobb elismerésben részesül.

* * Mult héten az orvosi kar gyűlésén mutatta be dr. Kovács Endre egyikét remek műtéteinek. Egy férfinak, kinek a rák alsó ajkát és állát elpusztítá, a baj eltávolítása után új egész ajkát és állat képezett, mely a szerencsétlen kórnak elpusztított arczát ismét azon formába állítá vissza, minővé Isten alkotá azt. Mult években szinte köztudomásu dolog volt, hogy Kovács E. tudor hasonló esoda műtétet vitt végbe, a mi a legnevezetesebb esetek közé tartozik. Egy előkelő gazdag banáti kisasszony, alig tizenhat éves korában elhaltalmazott görvélykór (scrophula) miatt elveszté egész orrát és felső ajkait, úgy hogy az ártatlanul szenvedő gyermek arca e különös Isten látogatása miatt inkább hasonlított egy kinlódó halálföhöz, mint emberi alakhoz. A leánya elbusult szülői meghallván dr. Kovács szerencsés műtétei hírét, felhozák szerencsétlen gyermeküket hozzá, hogy ha lehet, segítsen rajta. A derék orvostudor hat hét alatt visszaadá a boldogtalan leánykának emberi arczját; saját arczbőréből alkotott szabályos orrt és felső ajkát neki; s már hat hét múlva egy vékony sebhelyen kívül semmi nyomát nem lehetett látni a véghezvitt műtétnek, az arcz olyan volt, mint a minőnek Isten keze teremti az emberek arczát. Ez esetet igen sokan tudják, s azokra nézve nem leend érdektelen megtudni, hogy a leánya, kit a derék orvos az élet örömeinek visszaadott, már két év óta boldog nő és második szülöttének most hivta meg keresztatyául a nagyra becsülendő tudort, kinek Isten után köszönheti élte egész boldogságát.

+ A Budapesten megjelenő minden ujságok valamint a lakosság is legnagyobb figyelemmel és érdekléssel kísérik a nagy sietséggel épülő gazometert, mely megadandja végre Pestnek az olly régtől ohajtvá várt gázvilágítást. Az építéssel megbizottakat tán nem lesz felesleges figyelmeztetni, hogy Angolország egy városában a mult hetek alatt, vigyázatlanságból-e vagy hibás építés miatt a gazometer szétugrott és akkora pusztítást tett, mint akár egy becsületes bombázás.

xx. Prágában a vagyonosobbak összedakoztak olly czélből, hogy burgonyát és egyéb élelmi szert nagyban bevásároljanak, melyet aztán kicsiben a lehető logolcsóbban adhassanak a szegények- és szűkölködőknek. E magas emberbaráti jótékonyczélhoz Ó cs. kir. apostoli Felsége Ferdinánd császár és király 1000 pfttal járult.

y. — Bohus ur Világosról a pesti Lipótegyház építésére 500 pftot küldött be. E szép tett az adakozónak mind vallásos érzelmeiről, mind azon érdekeltségéről teszen bizonyosságot, melylyel fővárosunk csinosbulása, emelkedése iránt minden magyarnak kell hogy viselkedjék

y. — A müegyleti választmány az october- novemberi képtárlatból 5 képet 950 pft értékig ajánlott az egyletnek sorsolás végetti megvásárlásra.

y. — Balassa János orvos egyetemi tanárt, mult héten táviró utján Belgrádba hiták, Vucsics volt szerb miniszterhez, ki veszélyes szembetegségben szenved. A nevezett tanár azonnal el is utazott. Némelyek már azt is tudják, hogy távolléte alatt naponkint 100 arany tiszteletdíjban részesülend, mások pedig hogy egész odaléte alatt volt számára 500 arany biztosítva.

Adomák.

* Ludakat vitt a székely ember Brassóba a vásárra. Meglát egy bódében papagályokat kirakva. Kérdi, hogy mért árulják illyen kalicz-kákban azokat a fura madarakat?

— Mert azok drága madarak, mondják neki, van itt olyan is, a melylyeknek száz forint az ára.

— Melylyik? Az a piczi? az a szürke? Annál csak külömb az én ludam. Akkor az én ludam két száz forintot ér.

— Igen ám, mondják neki, de ez a madár beszél is.

— Az enyim meg gondolkozik!

* — Alszol-e komé? kérdi a székely fuvaros társát, ki hanyatt fekszik a szekér tetején.

— Nem én.

— Adj kölcsön egy kereket, az enyim eltörék.

— Vagy alszom, alszom.

* Új inast fogadott a gavallér, a ki maga is nagy korhely volt.

- Vannak-e jó bizonyítványaid az elébbi gazdától? kérde tőle.
 — Nekem csak vannak, de hát az urnak vannak-e jó bizonyítványai az elébbeni inasaitól, hogy ki szokta a bérüket fizetni?
 * — Mennyire becsül engem a kisasszony nő? kérde a parlagi gallér imádjától.
 — Ötven forintra, válaszol az rá.
 — Ah kérem, szól ez megszonyolodva, annyit a kaputom is megér.
 — Azt is odaszámítottam.

Történeti emlékek.

⊙ Omer basa Muravieff háta mögé kezd férközni, mi az orosz parancsnokra nagyon kellemetlen dolog lehet. Bár csak elmondaná neki valaki azt a régi anecdotát, a melynek vége az, hogy „törököt fogtam, de nem ereszt.” Legalább mulatná rajta magát.

⊙ A szabasztopoli sánczok ostrománál egyik harczoló francia hadoszlop vezére, ki a mellvédek közé hatolt, ott megsebesülve lerogyott, míg katonáit a tulerő visszanyomta. „Hát ott hagyjuk veszni őrnagyunkat? monda egy fiatal hadnagy, ki jön velem érte?” Rögtön mellé állt négy köztűz, s visszarojva a sánczok közé a golyózápor közül kihozták őrnagyukat; hanem két vitéz és az ifju hadnagy holtan maradtak ott helyette.

Külhírek.

□ Eddigelé szokásban volt, hogyha Törökországban keresztényen halottat akartak eltemetni, elébb a muftitól vagy más főpaptól kellett rá engedelmet kérni, a ki az illető engedélyben rendszeren azt a kifejezést szokta használni: hogy „a *dögöt* eltemethetitek.” Boldogultnak csak a muzulmánok hulláit nevezték. Most a szultán e szokást eltörölte s a kereszténynek engedély nélkül temethetik halottaikat, kiket a török hatóságok e névvel Nuktereffa tartoznak czimezni, a mely jelent „napjait betöltöttet.”

□ Brighton városában nem rég egy jóhírű férfi dr. Frank fiával együtt, kit nagyon szeretni látszott, egy vendéglőben szállt meg. Reggel korán a szobaleány ajtaja előtt zuhanást hall, s midőn kilép, az emeletből aláesett Frank doktort látja maga előtt holtan. Innen felrohannak szállására, s ott meg fiát lelék megfulladva, nyakán keresztül kötött kendőjével: a baleset okát és körülményeit senki sem bírja sejtetni.

— Péterváron védegyelet készül, a delnököt felszólítják, hogy csak honi kelméket viseljenek. Az orosz asszonyok oly nagy mértékben rabjai a külföld divatának, hogy ezt a győzelmet önmaguk felett alig lehet tőlük követelni.

— A párisi világtárlat végeztével 18 ausztriai kiállító díszített fel a becsületrend szalagjával, magyar nincs közöttük; 3-an kaptak nagy, 16-an kis arany érmet, 200-an első rendű, 254-en másodrendű érmeiket, 237-en dícséretes megemlítést.

— Párisban egy bérkocsis egy tanárt azért mert nem fizette neki azt a mit követelt, hanem az árszabály szerint; pisztollyal agyonlőtt. Az esküdtszék halálra ítélte. A gazficzko azzal indokolta gyilkosságát, hogy „megakartá tanítani azt a nyárspolgár népet!” A halálítéletet nem főlebezte. „Nem érdemi, ugymond, a fáradtságot.”

— A helyett, hogy a jóra való emberek azt tudakolnák, mi által lehetne a kholerát, burgonyavészt, szőlőkört stb. elpusztítani, egyre új meg új pusztító eszközök feltalálásán török a fejeiket. Az orosz hadi bizottmány egy napon nem kevesebb, mint hét indítványt kapott új harci eszközökre; oroszok, amerikaiak és hollandok részéről. Egyik viz alatt uszó hajót ajánlott, a másik gypajuzsákokkal akarta behuztatni az ostromlott várak falait; egy meg fojtó légnemekkel ohajtá elveszteni az ellenség hadait. Egyik ajánlat sem találatott czélszerűnek.

+ Konstantinápolban a nyáron egy katolikus és egy ó-hitű görög sokáig vitakoztak azon, hogy a szövetségesek beveszik-e Szabasztopolt vagy sem. Végre felfogadtak, hogy ha a szövetségesek beveszik; akkor a katolikus görög a másiknak az orrát kifurhatja és karikát huzhat keresztül rajta, hasonlóan bánhat vele is az ó hitű görög, ha Szabasztopolt be nem veszik. A fogadást írásba tették s mind a szerződést szokás, tanukkal is megerősítették. Mikor Szabasztopol a szövetségesek kezébe került a katolikus görög távol volt, de azonnal hajóra ült és Konstantinápolyba ment, karikát huzandó az ó hitű orrán keresztül. Midőn pedig az nem hagyná orrát, szerződésével a kadihoz (bíró) ment. Ez elutasította; elment a francia követséghez, hogy szerződése szerint karikát huzhasson ellene orrába. Itt is elutasították, most a szultán elé szándokozik, s ha itt sem nyer, akkor ügyét III. Napoleon- és Viktória királynéhoz akarja felebbezni.

+ Miután Párisban a zsebmetszés és tolvajság is iparág, mellyből száz meg száz naplopó tartja fenn magát; nagyon természetes tehát, hogy az iparműtárlaton ennek is képviselve kellett lennie. A többek közt egy sweiczi gyárnoktól fényes nappal egy két négyszögletű nagyságu szekrényt loptak el, melly drága ékszerekkel volt megterhelve. A mind gyakrabban előforduló ilyféle csínek meggátolására oly szigoru rendszabályokhoz nyult a rendőrség, mellyek szerint még a kristálypalota szolgáló és felügyelő személyzetének zsebeit is kikutatták minden este, hogy vajjon nem lappang-e azokban holmi lopomány.

+ A párisi orvossebészeti akadémia egy orosz fogoly tarisznyájában

talált komiszkenyeret vegytani vizsgálat alá vette és úgy találta, hogy: az orosz komiszkenyer sötétgesztenye színű kemény, darabos, nehezen török, penész nyomokat mutat; szívós mint a bőr, szagtalan, fanyar. Áll pedig goromba lisztből, bőven keverve buza-, árpa-, rozs-, köles- és egyéb növény- és hüvelyesmag-korpával. Kovásztalan levén csak kevésse lyukacsos és úgy látszik nem sült ki eléggé, következésképp nehezen emészthető, kevésse tápláló és így egyszersmind egészségtelen is. Ha az orosz katona ily kenyérral él, úgy az orosz gyomor méltán kiérdemli azon jó hirt, mellyben világszerte áll.

z.— London népessége már annyira növekedett, hogy utcáin alig járhatni a nagy tolongás miatt, azért el van határozva, hogy a közlekedés könnyítése végett több házsorokat le fognak rontani s a várost néhány új és szélesebb utcával tágitják meg. Hogy az ottani embertömegről fogalmunk lehessen ide jegyezzük, hogy Londonban 1854-ben csupán a vasutakon 18 milliónál több ember fordult meg.

Szerkesztői mondanivalók.

103. Ez a hét megint kiönté mérgét rosz versek záporában: következnek: *Falusi jelenet*. Tárja az, hogy három ember tolvajt akar fogni s a sötétben egy komondort néznek embernek. Punctum. Hát nincsenek a falusi életben szebb jelenetek! Ezt találta az író versbeszédre érdekesnek? és versek tárgyukhoz illő rosszak.

104. *Két hegedős* stb. nagyon gyöngé művek.

105. *Halottak napján*. Szerző ügyvédnek vallja magát. Lehet valaki derék ügyvéd és rosz poéta; de ha verseivel még a sajtó törvényekbe is belebotlik, akkor egyuttal rosz ügyvéd is.

106. *Ömlengések. Pacsirtay orvosnövendéktől*. Mutatványul belőle egy darab:

„El el ülvén, andalgván
 Kedves leány ablakodnál,
 És rágyujtván és pipázván
 Mert rám sok és nagy öröm vár.
 Noha kevés pénzem vagyon
 Még is én úgy úgy szeretlek
 Hol van hát a lakóhelye
 Annak a hü szerelemnek?
 A holdvilág is szépen süt
 Annyi kinszenvedés után
 Mikor majd mi elrepülünk
 Négy tüzes lovon s paripán
 Az gitaré kezeidben
 S könyv előtted nyitva vagyon
 Mind ezekből ám láthatod
 Hogy szeretlek igen nagyon

Csak mentül többet illyet, aztán majd elvész a kholera!

107. *M. Szigethre. Sz. tanár urnak*. Műveit közölni fogjuk: feltételeinket szokott uton tudtul adandjuk.

108. *Pápán. T. L. tanár urnak*. Ajánlata az illető helyen örömmel fogadtatott, a továbbiakról magány levélben.

109. *Határi Bandinak*. Igen szép szerénység öntől, hogy a beküldött két népdalt, mint a nép ajkáról vettek mutatja be, mert a dalok szépek és újak; közölni fogjuk mind a kettőt.

110. *A pesti fő reáltanodáról* küldött ismertetést köszönjük. Beküldő nevét nem bírtuk kibetűzni.

111. *Lévára. Visszajöttem . . .* stb. Kevésse élvezhető költemény.

112. *H. B. L. emlékkönyvébe* nem a „Vasárnapi Ujság”-nak való.

113. *A hegyi forrás* is kevés érdeklél birna olvasóinkra nézve. Egyébiránt tisztelettel maradunk a régiéknél.

114. *J. E. Kolozsvár. A székely népdaloknak* szeretőnk dallamaikat is birni. Talán nem volna lehetetlen azoknak hangjegyztetése.

115. *T. D. Abrudbányán*. Hogy a tüzi fának fontját Bécsben 49 pkrajczáron árulják, azt ön még a „Vasárnapi Ujság”-nak se higgye el. Közlő bizonyosan tollhibát követett el, ha csak *gyufát* nem értett alatta. Nehogy egy pár mázsát bérmentetlenül találjon ön számunkra küldeni a postán e nagybecsű árucikkiből.

116. *A sziv kincse*, még több mivelést kíván.

Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok

másodfélvi folyamából teljes számu példányokkal még folyvást szolgálhatunk. Előfizetési díj mind a két egymást kiegészítő néplapra 3 pengő forint.

☞ A pénzes levelek bérmentes küldése valamint a czim, utolsó posta és lakhely pontos feljegyzése kéretik.

A „Vasárnapi Ujság” és „Politikai Ujdonságok”

kiadó-hivatala (Pest, egyetem-utca 4. sz.)

Felelős szerkesztő: Pákh Albert.